

M

K

B

T

Á

J

É

K

O

Z

T

A

T

Ó

*Boldog
Új
Évet
Kívánunk*

PROGRAMOK
RENDEZVÉNYEK
BESZÁMOLÓK
JELENTÉSEK
RÖVID CIKKEK
KÖZLEMÉNYEK
HÍREK
HIRDETMÉNYEK

*Hazánk leghosszabb
barlangja:
Pál-völgyi- (Szépvölgyi)-
barlangrendszer: 28,6 km!
Gratulálunk!*

2012.

január-február

ELNÖKI BEKÖSZÖNTŐ

Tisztelt Társulati Tagok, kedves Barátaim!

Nehéz szívvel ragadtam tollat, de a Társulat az év végére olyan nehéz anyagi helyzetbe került, amelynek megoldása csak közös erővel képzelhető el. Az előttünk álló 2012-es esztendő nemcsak Magyarország, de valamennyi civil szervezet számára forduló-pontot jelenthet. Az ország nehéz gazdasági helyzete következtében a civil szféra által megpályázható források gyakorlatilag megszűntek, illetve teljesen kimerültek. Azok az egyesületek is, amelyek mögött tudományos intézmények, egyéb szervezetek állnak, nehéz helyzetbe kerülhetnek, de a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat támogató intézményi háttér nélkül, önállóan biztosan nem képes eltartani magát.

A jelenlegi kilátástalan helyzetben a jövő évi kiadásaink drasztikus csökkentésére kényszerülünk, s még így is megjósolhatatlan, hogy túl tudjuk-e élni az előttünk álló évet. A Társulat esetében egyetlen támaszunk stabil tagságunk, akikhez segítségért fordulhatunk.

A 2011. évi tisztújítást követően a vezetésben új arcok jelentek meg, akik már eddig is számos nagy érdeklődést kiváltott programmal bizonyították, hogy sikerült kimotozítani a 100 éves egyesületünket Csipkerózsika álmából. Gondolatok csak a Barlangnapra, a Gellért-táróban, vagy a Kőbányai-pincerendszerben lebonyolított szakmai programokra, a Fossziliák Klubjának összejövetelére, az első társulati Mikulásra, vagy a nagyon sikeres székesfehérvári Szakmai Napokra, ill. a tényleg heti rendszerességgel jelentkező, és több esetben nagyon sokakat megmozgató szerda esti előadásokra.

Természetesen nem esünk kétségbe, hanem még több időt és energiát fordítunk a tagság érdeklődésére számot tartó programok, események szervezésére. Ezek az első lépések ahhoz, hogy egy olyan szervezetet hozzunk létre, amely mindannyiunk elvárásainak megfelel, s amelynek fenntartása és működtetése valamennyi tagunk számára örömet okoz.

A takarékosági intézkedések első szenvedő alanya az MKBT Tájékoztató kiadvány. Vérmes álmaink helyett, hogy egyszer majd színes és havonta megjelenő programfüzetünk legyen, a január-februári számot követően már csak azoknak tudunk nyomtatott példányt postai úton eljuttatni, akik semmilyen körülmények között nem tudják vállalni, hogy elektronikusan olvassák és/vagy saját maguk kinyomtatják a kiadványt. Sajnos a papíralapú előállítás és a postai kiküldés egy-egy szám esetében közel jár a 80 000 Ft-hoz, amely a hatszori megjelenést számolva majdnem 500 000 Ft. Ezért első kérésünk, hogy az elektronikus küldéshez a Társulat mkbt@t-online.hu címen adjátok meg azt az e-mail címet, amelyre viszonylag nagyobb méretű elektronikus küldeményt is el tudunk juttatni.

További takarékosági intézkedéseink között szerepel a 2012-es évre a korábbi évektől eltérően egyszerűbb kivitelű tagsági igazolvány készítése. Tárgyalunk a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóságával a Társulat által használt helyiségek kedvezőbb bérleti díja ügyében, valamint áttértünk egy kedvezőbb telefontarifa, ill. internet csomagra.

Tagdíjmeléshez idén semmilyen körülmények között sem szeretnénk folyamodni, ám a 30 éves társulati tagságot elért tagjainktól azt szeretnénk kérni, hogy – amennyiben anyagi lehetőségeik megengedik – egy szerény 3000 Ft-os (nyugdíjas) tagsági díj befizetésével támogassák egyesületünket. Akik ezt eddig is megtették, azoknak ezúton is köszönetet mondunk. Köszönjük a Társulat tagjaitól az éves tag-

díjon felül kapott adományokat is. Terveink között szerepel a családi tagsági jogviszony bevezetése is, amely szerény tagdíj befizetése mellett lehetővé tenné a családtagok részére is a különféle kedvezmények igénybevételét. Dolgozunk a tagoknak járó kedvezmények körének bővítésén is.

Kedves Barátaim! A szervezett magyar barlangkutatás intézménye az elmúlt 100 évben már többször bizonyította, hogy képes úrrá lenni a nehézségeken és a megpróbáltatásokon. Így lesz ez remélhetőleg most is, amikor a barlangkutatás ismét aranykorát éli.

Egy sikerebb jövőben bízva kívánok a Társulat tagságának örömteli, sikeres 2012-es esztendőt!

*Dr. Leél-Őssy Szabolcs
elnök*

PROGRAMOK, RENDEZVÉNYEK

ELŐADÁSOK

a Szemlő-hegyi-barlang előadótermében (II. Pusztaszeri út 35).

2012. január 11. (szerda) 18⁰⁰

Barlangünnep Budapesten

Az 1 hónapos Pál-völgyi-barlangrendszer kutatásának 31 évéről számolnak be (képekkel, térképekkel) a Bekey Imre Gábor, a Barit, a Papp Ferenc és a Szabó József Barlangkutató Csoportok kutatói.

2012. január 18. (szerda) 18³⁰

Dr. Zentay Péter: Gyakorlati alkalmazások vizsgálata. Karabinerek, ereszkedő- és mászógépek, kötéltechnikai eszközök működése és a kikötések.

2012. január 25. (szerda) 18⁰⁰

Lieber Tamás: Szakmai úton a Szlovén-karszton.

2012. február 1. (szerda) 18⁰⁰

Barlang-farsang

Tombola, jelmezverseny, társasjátékok

Belépődíj (tombolajegyvet is magába foglal): 600 Ft, MKBT-tagoknak 300 Ft.

2012. február 8. (szerda) 18⁰⁰

Kraus Sándor: További barlangfeltárási lehetőségek a Budai-hegységben

2012. február 15. (szerda) 18⁰⁰

Barlangi mentőszolgálat orvosa: Barlangban előforduló baleseti sérülések ellátása

2012. február 22. (szerda) 18⁰⁰

Fadgyas F. Gábor: LED-es fejlámpák tesztelése

2012. február 29. (szerda) 18⁰⁰

Barlangi bűvártechnikai fórum

**SPELEOBATS
HUNGARY**

**BARLANGI DENEVÉREK
NEMZETKÖZI KONFERENCIA
2012. szeptember 20–23.
Miskolc – Bükk hegység**

A rendezvény keretében a barlangi denevérekkel kapcsolatos minden témakört, de különösen a denevérek és szálláshelyeik jogi és gyakorlati védelmét, a barlangi turizmus denevérekre gyakorolt hatását, a WNS-szindrómára és egyéb betegségekre vonatkozó kutatásokat, eredményeket bemutató előadásokat várunk.

A konferencia alatt kiállítást és árusítást tervezünk denevéreket ábrázoló bélyegekből, képeslapokból, ajándéktárgyakból, jelvényekből, kitűzőkből, képzőművészeti alkotásokból, valamint denevérekkel foglalkozó kiadványokból, szóróanyagokból.

A rendezvény programjában a Bükk hegységben denevérbarát barlanglezáráásokat, denevérszálláshelyeket, denevérhálózást bemutató kirándulás is szerepel.

Részletes információk februártól az www.barlang.hu ill. az mkbt@t-online.hu elérhetőségen, ill. az ekkor kiküldendő következő részletes körlevélben.

Kérjük, hogy szervezési okokból a mellékelt előzetes jelentkezési lapot 2012. január 20-ig az alábbi címre visszaküldeni szíveskedjenek:

Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat
1025 Budapest, Pusztaszeri út 35. vagy mkbt@t-online.hu

SPELEODIVERSITY

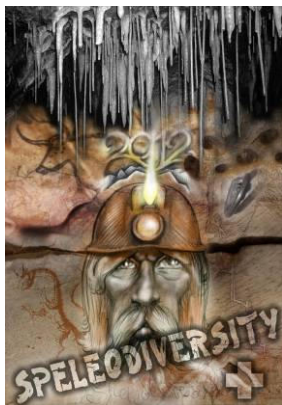
**13. NEMZETI BARLANGKUTATÓ KONGRESSZUS
és EuroSpeleo-Forum**

**Muotathal – Svájc
2012. szeptember 29–október 1.**

A Hölloch szomszédságában levő település iskolája ad helyet a rendezvénynek, ahol az előadások, vetítések, kiállítások, workshop-ok kerülnek megrendezésre, valamint lehetőség van árusító standok bérlésére.

Szakmai előadásokat az alábbi témákban. várnak a szervezők:

- Barlangkutatás Svájcban
- Barlangkutatás külföldön
- Barlangkeletkezés
- Karszt és mérnöki tevékenység
- Barlangbiológia
- Barlangklimatológia, karszthidrológia
- Őslénytan
- Régészet, történelmi bányászat

A tervezett előadások és poszterek címét és tartalmát legkésőbb 2012. január 31-ig, a kész előadásanyagokat április 1-ig kell beküldeni. A lektorált anyagokat június 1-ig visszakapják a szerzők, és a javított, végleges anyagokat július 1-ig kell megküldeni a szervezőknek.

Multimédia keretében barlangi fényképbemutató és verseny, 3D-bemutató, barlangi filmbemutató és barlangi művészeti alkotások bemutatója lesz. Aki ezeken saját anyagokkal részt kíván venni, legkésőbb március 1-ig vegye fel a kapcsolatot a

multimedia@speleodiversity.ch címen.

Részvételi díjak:

2012. január 31-ig 20 svájci frank

2012. augusztus 31-ig 40 „,-

a helyszínen 60 „,-

Szállás: sátorhely	10	svájci frank
tömegszállás	17,50	„,-
Kongresszusi előadaskötet	30	„,-
Gálavacsora 29-én	30	-+
Reggeli 30-án és 1-én:	10-10	„,-
Vacsora 30-án	25	„,-
Kirándulási ebédcsomag	10	„,-

Van természetesen szálloda vagy privát szállás is.

A rendezvény utolsó napjára 11 különböző nehézségű felszíni és barlangtúrát szerveznek. Mivel az egyes túrák létszáma erősen korlátozott, az igényektől függően több túrát szerveznek. A túrák nagy része időjárásfüggő (árvízveszélyes), kedvezőtlen viszonyok esetén egyes túrák elmaradhatnak, vagy más barlangba kerülnek át-helyezésre.

	Barlang	Szint, m	Felszerelés	Idő, óra*	Személyek száma
1.	Hölloch	600	száraz, függ. & vízsz.	1 / 6 / 0,5	8
2.	Hölloch		száraz, vízszintes	0,5 / 8 / 0,5	8
3.	Hölloch	100	száraz, vízszintes	0,5 / 3 / 0,5	10
4.	Schwyzer Schacht	-200 +200	alpesi zomboly	1,5 / 6 / 1	8
5.	Böllenhöhle	-300	alpesi zomboly	1,5 / 4 / 1	6
6.	Felszíni: Bödmeren		túraruha, esővédő	0,5 / 4 / 0	16
7.	Brandloch	-110	zomboly, bűváruha	0,5 / 6 / 1	4
8.	Bawangli-Höhle		vízszintes	1,5/2,5/ 1,5	12
9.	Dreckiges Paradies		beülő, biztosítás	1 / 4 / 1	8
10.	Brandloch		beülő, bizt., bűváruha	1 / 4 / 1	6
11.	C3 jégbarlang		önbizt., hágóvas, jégcsák.	2 / 2 / 1,5	10

* megközelítés / túra / visszaút

További információ: www.speleodiscovery.ch

A Társulat a rendezvényre tanulmányutat szervez, melynek részleteiről a Titkárságon lehet érdeklődni. A Társulat vállalja, hogy a január 31-ig esedékes részvételi díjat azok számára átutalja, akik 2012. január 25-ig a 20 svájci frankot a Titkárságra eljuttatják.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

A 2011. ÉVI CHOLNOKY JENŐ KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÁSI PÁLYÁZAT EREDMÉNYEI

A Társulat és a Vidékfejlesztési Minisztérium a hagyományoknak megfelelően, 2011-ben is meghirdette a Cholnoky Jenő Karszt- és Barlangkutató Pályázatot a hazai karsztvidékeken és barlangokban végzett feltáró és tudományos munka részletes dokumentálásának ösztönzése, és ezáltal a társulati adattár valamint a VM Barlang- és Földtani Osztálya által vezetett nyilvántartások fejlesztése érdekében. A pályázat lebonyolításának és díjazásának anyagi fedezetét a minisztérium biztosította.

A pályázatra összesen 13 pályamunka érkezett. Ezek túlnyomó részét, 10 pályázatot most az egyéni kategóriában nyújtották be; azaz a több tucat társulati csoport közül mindössze 3 ítélte úgy, hogy tavalyi hazai kutatótevékenységét érdemes ezen a fórumon is megméretnie. Az öt tagú bíráló bizottság (dr. Leél-Össy Szabolcs, Börcsök Péter, dr. Lénárt László, Perényi Katalin és Takácsné Bolner Katalin) a pályázatokat a kiírásban meghatározott szempontok szerint értékelte és pontozta; egy pályamű azonban, aminek teljes tartalma megtalálható a szerzőtársak egyike által egyidejűleg benyújtott, szélesebb témakört lefedő pályázatban is, érdemben nem volt értékelhető. Az ünnepélyes eredményhirdetésre a Székesfehérváron megrendezett Szakmai Napok keretében, november 12-én került sor.

CSOPORT KATEGÓRIA

I. díj – kiemelkedő színvonalú pályázat hiányában – nem került kiadásra.

II. díj – 80 000 Ft

Ariadne Karszt és Barlangkutató Egyesület és Szent Özséb Barlangkutató Egyesület (83 pont)

Az évek óta szorosan együttműködő két csoport Évkönyve a Leány-, a Vacska- és a Rejtekkút-barlangban elért, együttesen 1 km-nyi új feltárásról; majd ez utóbbiból kiindulva, a 2010-es esztendő egyik legjelentősebb hazai eredményéről, a Csévi-szirtek két nagy barlangrendszeré közötti összeköttetés megteremtéséről számol be. A pályamű lényegében egy kutatónapló, ami a feltáró munka folyamatának olvasmányos és értékes dokumentuma. Kifogásolható azonban, hogy a mindezeket illusztráló remark fényképekhez se képaláírás, se szövegközi hivatkozás nem tartozik, és az újonnan feltárt szakaszok átfogó jellemzésén túl – bár a kiírás szerint nem kötelező elem – hiányzik a tőlük megszokott, sokoldalú és innovatív tudományos tevékenység bemutatása is. Az előző évek tükrében ez az Évkönyv kissé egysíkúra sikeredett.

II. díj – 80 000 Ft

Pro Natura Karszt- és Barlangkutató Egyesület (82 pont)

A pályamű úgy a feltáró, mint a tudományos kutatások terén színvonalas munkát tükröz. A 8 helyszínen folytatott feltáró tevékenység eredményei közül az Abaligeti-barlang Ny-i II. oldalágában elért 52 m-es továbbjutás a Mecsekben jelentősnek számít, a kapcsolódó dokumentációból pedig csak az újonnan feltárt két kis aknabarlang helyszínrajza hiányolható. A tudományos fejezet kiemelkedő elemei a 8 barlangban megkezdett gerinctelen faunisztikai vizsgálatok (amelyek pl. az Abaligeti-barlang faunáját többek között két, hazai viszonylatban is új fajjal gyarapították), valamint a Mészégető-forrás vízrendszerén végzett bakteriológiai elemzések. Kár, hogy ez utóbbiak eredményeit nem vetik össze a hivatkozott régebbi ÁNTSZ adatokkal; és hogy a szép kiállítású pályamunkában bosszantóan sok helyesírási hiba maradt.

III. díj – 50 000 Ft

MKBT Vulkánszeleológiai Kollektíva (77 pont)

A hagyományosan igényes megjelenítésű, gazdagon illusztrált, vaskos Évkönyv a csoport kategóriában meghirdetett témaköröktől függetlenül a kollektíva minden tevékenységéről aprólékosan beszámol. A mindezekből értékelhető hazai feltáró, illetve tudományos kutatások terén alapvetően új eredménynek számít a 2010-ben azonosított vagy ismertté vált 18 nemkarsztos barlang feldolgozása; de mellettük komoly dokumentatív értéket képvisel a Tokaji-hegység barlangtani vázlata címmel közölt szintetizáló összeállítás is. A barlang-elnevezések használatával kapcsolatos, még igencsak kiforratlan elmélkedés azonban inkább rontja, mint emeli a pályamű színvonalát.

A csoport kategória eredményeinek összesítése

	Összefoglalás	Alaposság, szakszerűség	Dokumentatív érték	Eredmények jelentősége	Megjelentetés színvonala	Összesen	Megjegyzés
	0-5 p.	0-30 p.	0-30 p.	0-20 p.	0-15 p.		
Ariadne Karszt- és Barlangkutató Egyesület & Szent Özséb Barlangkutató Egyesület	5	18	27	20	13	83	II. díj
Pro Natura Karszt- és Barlangkutató Egyesület	5	25	26	13	13	82	II. díj
Vulkánszeleológiai Kollektíva	5	24	25	10	13	77	III. díj

EGYÉNI KATEGÓRIA

I. díj – kiemelkedő színvonalú pályázat hiányában – nem került kiadásra.

II. díj – 35 000 Ft**Rántó András–Tóth Nikolett: *Odorvári kutakodások c. tanulmánya (72 pont)***

A pályamű az Odorvár csúcsrégiójában nyíló, ún. Keleti-hasadékban végzett óriási kutatómunkát, az anyagtovábbításhoz alkalmazott ötletes műszaki megoldásokat és a megkezdett tudományos vizsgálatok eddigi eredményeit ismerteti; amelyek nyilván a két szerző mögött álló kollektíva egészének érdemei. Mindezek korrekt dokumentációjából csak a kutatott objektum helyét és a szomszédos nagy barlangokhoz való viszonyát szemléltető ábra hiányolható. A teljes szelvényű bontás eredményeként feltárult méretek és formák jelentős felfedezés esélyével kecsegtetnek, de ehhez valószínűleg még igen sok munkára lesz szükség.

II. díj – 35 000 Ft**Sűrű Péter: *Legújabb karszthidogeológiai kutatási eredmények a Fehérkői Mészke Formáció Szinva-völgytől Ny-ra eső szakaszán c. diplomamunkája (72 pont)***

A Miskolci Egyetem Műszaki Földtudományi Karán készült, szépen illusztrált szakdolgozat legfőbb erénye, hogy újabb víznyomjelzési eredményekkel, illetve folyamatos barlangi vízszint-, vízhőmérséklet- és vezetőképesség-mérések adataival, grafikonjaival egészíti ki a bükki karszt e legfontosabb, Bánkút és Lillafüred között húzódó részén még 1966-ban végzett átfogó vizsgálatokat. A következtetéseket és új eredményeket kiemelni hivatott fejezetek azonban sajnos messze nem merítik az újabb információkban rejlő lehetőségeket, így inkább csak ötleteket és irányokat adnak e kutatások folytatásához.

II. díj – 35 000 Ft**Kiss Klaudia: *Beszivárgó vizek vizsgálata a Budai-hegység néhány barlangjában c. diplomamunkája (71 pont)***

A Szegedi Tudományegyetem Szeretlen és Analitikai Tanszékén készült BSc szakdolgozat az utóbbi években többek által is vizsgált Szemlő-hegyi-barlangban, valamint a Pál-völgyi- és a Mátyás-hegyi-barlangban veti össze a 80-as és 90-es évekből származó vízkémiai adatokat saját méréseivel. Eredményei közül újszerűek a beszivárgó vizek minőség szerinti, statisztikai módszerekkel végzett tipizálásának kiterjesztése az utóbbi két (pontosabban, immár 2001. óta egy !) barlangra; de a lehetséges szennyezőforrások tekintetében csak a klorid-terhelés és a Szépvölgyi-út sózása közötti kapcsolat igazolásával tud túllépni az elődök megállapításain.

10 000–10 000 Ft értékű könyvutalvány:**Kugyela Lóránt: *Robbanóanyagok alkalmazása a barlangkutatásban, barlangimentésben c. tanulmánya (66 pont)***

A pályázó közérthető módon foglalja össze a robbantástechnika azon módszereit és eszközeit, amelyek – megfelelő képzettség birtokában – barlangi körülmények között is megbízhatóan és biztonságosan alkalmazhatók. Saját mérések alapján becslést ad a robbantáskor keletkező szén-monoxid mennyiségére, sorba szedi az egyéb sziklarepesztési megoldásokat, és áttekinti e tabuként kezelt téma jogszabályi hátterét, azaz a legális kivitelezés feltételeit is. A komplex megközelítésből hiányolható azonban a barlangvédelmi szempontok részletesebb taglalása, és értékcsökkentő tényező a nyelvtani és helyesírási hibák nem csekély száma is.

Muladi Beáta: *Vezeték nélküli szenzorhálózatok alkalmazása térbeli jelenségek pontszerű mérésénél c. diplomamunkája (65 pont)*

A Szegedi Tudományegyetem Természeti Földrajzi és Geoinformatikai Tanszékén

készült MSc szakdolgozat – egy nagy kutatási projekthez kapcsolódva – a karsztvíz-kutak akusztikus vízszintmonitoringja, illetve a hőmérsékletszenzorok barlangi alkalmazhatósága terén végzett első tesztek eredményeiről ad számot, értékes tapasztalatokkal járulva hozzá az adatgyűjtés és az információfeldolgozás további optimalizálásához. A Trió-barlangi vizsgálatainál azonban elvárható lett volna a hazai barlangklimatológiai irodalom alapszintű ismerete, valamint hogy a pályamű ne csak fekete-fehérben kinyomtatva, egy köteg papírlapként kerüljön benyújtásra.

Rónaki László: *A mecseki forrásfoglalások, felújításuk és nyilvántartásuk története c. publikációja (63 pont)*

A Mecsek Egyesület Évkönyvében megjelent, alapvetően dokumentatív jellegű cikk a címbeli témakör eddigi publikációit és kéziratnak minősülő munkáit veszi számba, felhívván a jelen és jövő kutatóinak figyelmét a már meglévő olyan szakmai értékekre, amelyeknek ismerete és használata nélkül az újabb feldolgozások mindenképpen szegényesebbre sikerednének. A széleskörű ismereteket tükröző, alapos munka tényleges felhasználását a szerző sajnos nem segíti elő szabatos bibliográfiai adatokat tartalmazó irodalomjegyzék csatolásával, és az adattömeg áttekintését az időben oda-vissza ugráló fogalmazásmód is nehezíti.

Eszterhás István: *Felszíni gránitformák és gránitbarlangok Galíciában c. publikációja (61 pont)*

A cikk egy, a magyar kutatók körében teljesen ismeretlen portugáliai gránitelfordulás látványos felszíni és felszín alatti jelenségeit tekinti át egy-egy jellemző fényképpel is illusztrálva. Ezek ismertetéséhez képest a földtani keret bemutatása kissé elnagyolt, és a spanyol nyelvű forrásmunkák fordításakor nem mindig sikerült a magyarban használatos szakkifejezést megtalálni. Ettől eltekintve a munka hasznos és olvasmányos összefoglaló, a jelen pályázat célkitűzéseit is figyelembe véve azonban hazai jelentősége mérsékelt.

Tarsoly Péter: *Barlangok a Bibliában és a Koránban c. tanulmánya (61 pont)*

A pályázó hazánkban nem elsőként foglalkozik ezzel a tárgykörrel (ld. „Barlangok a művészetben” konferencia előadás-összefoglalói, 1996), így újszerűnek csak a téma komplex, a vizsgált két szentírás keletkezésének földrajzi és történelmi környezetére, és az azokban szereplő konkrét barlangok azonosíthatóságára is kiterjedő megközelítése minősül. Az igényes megjelenítésű, bőségesen illusztrált kis tanulmány érdekes színfolttal gazdagítja a Társulat adattárát; sajnos a pályázat jelenlegi, alapvetően a hazai karsztokra és barlangokra koncentráló célkitűzéseinek tükrében a jelentősége kevésbé értékelhető.

5000 Ft értékű könyvutalvány

Eszterhás István: *Három barlangkedvelő lepkefaj előfordulása a vulkáni kőzetek barlangjaiban c. publikációja (54 pont)*

A pályamű a Vulkánszpelológiai Kollektíva előző évi jelentésében már méltatott tanulmány publikált változata. Bár a szélesebb közönség számára is hozzáférhetővé tétel mindenképpen dicséretes, megállapításai (miszerint a 3 barlangkedvelő lepkefajunkból kettő sokkal gyakoribb a nemkarsztos barlangokban, és ez hernyóik tápnövényeinek mészkerülő jellegével függhet össze) új eredményként már nem értékelhetők, és elvárható lett volna állításának a párhuzamosan vizsgált 50 karsztbarlangban tett észlelésekkel történő alátámasztása is.

Az egyéni kategória eredményeinek összesítése

	Témaválasztás újszerűsége 0–10 p.	Alaposság, szakszerűség 0–30 p.	Eredmények jelentősége 0-40 p.	Megjelenítés színvonala 0-20 p.	Összesen	Megjegyzés
Csépe Zoltán– Muladi Beáta	é r d e m b e n n e m é r t é k e l h e t ő					
Eszterhás István (Három ...)	3	17	16	18	54	Könyvjutalom
Eszterhás István (Felszíni ...)	7	25	13	16	61	Könyvjutalom
Kiss Klaudia	6	21	27	17	71	II. díj
Kugyela Lóránt	10	21	22	13	66	Könyvjutalom
Muladi Beáta	9	22	27	7	65	Könyvjutalom
Rántó András – Tóth Nikolett	10	25	22	15	72	II. díj
Rónaki László	6	23	22	12	63	Könyvjutalom
Sűrű Péter	7	19	28	18	72	II. díj
Tarsoly Péter	7	23	13	18	61	Könyvjutalom

*Takácsné Bolner Katalin
a Bíráló Bizottság elnöke*

A 2012. ÉVI CHOLNOKY JENŐ KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÁSI PÁLYÁZAT

A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat a Vidékfejlesztési Minisztérium anyagi támogatásával ismét meghirdeti az immár hagyományos Cholnoky Jenő karszt- és barlangkutató pályázatot.

A 2012. évi pályázat célja: a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat keretén belül működő kutatócsoportok, személyek által a hazai karszterületeken ill. barlangokban **2011-ben** végzett feltáró és tudományos munka dokumentálásának ösztönzése, a dokumentáció színvonalának emelése, a KvVM Barlang- és Földtani Osztálya által a 13/1998. KTM rendelet szerint vezetett közhiteles barlang-, víznyelő- és forrásnyilvántartás és a kapcsolódó adattár fejlesztése érdekében.

Pályázni két kategóriában lehet:

Egyéni kategóriában a Társulat egyénileg és csoportokban tevékenykedő tagjai egyaránt pályázhatnak a karszt- és barlangkutatóval kapcsolatos:

- **2011-ben** megjelent magyar nyelvű publikációval;
- **2011-ben** elhangzott magyar nyelvű előadás(ok) teljes anyagával (az előadás he-

lyének, időpontjának és a rendezvény programjának csatolásával);

- **2011-ben** készített magyar nyelvű doktori értekezéssel, szakdolgozattal, TDK dolgozattal vagy középiskolai, szakmai tanulmányi versenyre készült dolgozattal;
- saját hazai kutatási eredményeket összefoglaló, még nem publikált tanulmánnyal;
- egyéni bibliográfiai tevékenységgel (szakbibliográfia, időszaki bibliográfia);
- mozgófilm készítésével.

Csoportos kategóriában kizárólag a Társulat keretében működő csoportok, ill. kutató kollektívák (nem megbízásos munkát végző ad hoc bizottságok, legalább három egyéni kutatóból álló munkacsoportok) pályázhatnak – figyelembe véve a tagságtól érkezett visszajelzéseket – az eddigi merev felépítésű „csoportjelentések” **helyett:**

- a hazai karszterületeken és barlangokban **2011-ben** végzett felderítő, feltáró és állagvédelmi tevékenység dokumentálásával (szöveges ismertetés + térkép- és fotódokumentáció, műszaki leírás stb., a pályamunka elején a tartalom tömör összefoglalásával)
- a karszt- és barlangtan területén Magyarországon végzett tudományos tevékenység dokumentálásával (vizsgálat, megfigyelés, mérés, kísérlet, kutatási módszer és eszközfeljesztés stb. módszerének és eredményeinek szöveges és grafikus bemutatása, kiértékelése stb., a pályamunka elején a tartalom tömör összefoglalásával)

A pályamunka mindkét témakörben végzett tevékenységet is tartalmazhatja, ebben az esetben természetesen a kötet elejére kerülő összefoglaló mindkét témakörre terjedjen ki.

A pályázatok értékelésének szempontjai:

Egyéni pályázatok:

• A témaválasztás újszerűsége	0–10 pont
• A munka alaposága, szakszerűsége	0–30 pont
• Az elért eredmények jelentősége (egyediség, szakmai újdonság, dokumentatív érték stb.)	0–40 pont
• A megjelenítés színvonala (logikai felépítés, nyelvezet, helyesírás, illusztrációk minősége stb.)	0–20 pont

---

Összesen: 100 pont

Csoportos pályázatok:

• Az összefoglaló informatív értéke	0–5 pont
• A végzett tevékenység és az eredmények bemutatásának alaposága, szakszerűsége	0–30 pont
• A pályamunka dokumentatív értéke (részletesség, adatszerűség, precizitás, illusztrációk szemléletessége stb.)	0–30 pont
• Az elért eredmények jelentősége	0–20 pont
• A megjelenítés színvonala (logikai felépítés, nyelvezet, helyesírás, illusztrációk minősége stb.)	0–15 pont

---

Összesen: 100 pont

A pályamunkák nem tartalmazhatják a minisztérium illetve a nemzeti park igazgatóságok megbízásából végzett tevékenységek eredményeit; a Bíráló Bizottság

az ilyen adatokat, illetve dokumentumokat tartalmazó pályamunkákat a pályázatból **kizárja**.

A pályázatokat öt főből álló Bíráló Bizottság értékeli, melynek tagjait a MKBT javaslatára a minisztérium kéri fel.

Az egyéni és csoportos kategóriában egyaránt egy-egy *I., II. és III. díj* adható. A Bíráló Bizottság a pályázatok értékelését követően fenntartja a jogot a díjak megváltoztatására.

Az eredmény **ünnepélyes kihirdetésére**, a díjak átadására a Társulat küldöttközgyűlésén, 2012. áprilisában kerül sor.

A pályázatok beadási határideje (postabélyegző kelte): 2012. március 26.

A pályamunkákat (a korábbi évek gyakorlatától eltérően) **három** azonos kivitelű **példányban**, továbbá – amennyiben a pályamunka számítógépen készült – 1 példányban CD-n a következő címre kell beküldeni:

Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat
Jelige: "Cholnoky Karszt- és Barlangkutatói pályázat"
 1025 Budapest, Pusztaszeri út 35.

A pályázattal kapcsolatban további felvilágosítást ad:

Barlang- és Földtani Osztály

tel.: (1) 325-9503, 325-9504

Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat

tel.: (1) 346-0494, 346-0495

OSZTRÁK BIZTOSÍTÁS

A Társulat a bécsi egyesület kérésére január utolsó hetében intézi a biztosítások hosszabbítását, illetve újak megkötését.

A 2012. évi tagsági díjak (melyek a biztosítást is magukban foglalják) nem változnak:

– már biztosítással rendelkezőknek, ill. azoknak, akik megszakított tagságukat fel kívánják újítani, vagy igazolványuk elveszett: **26 euró**,

– új belépőknek **31 euró** (ebből 5 euró az egyszeri beiratkozási díj). Fontos: 1984 után születetteknek új biztosítás kötésekor nem kell fizetni az 5 eurós beiratkozási díjat.

Nem MKBT tagoknak az ügyintézés a fenti összegben felül további 1500 Ft-ba kerül.

Új tagsági viszonyhoz a www.barlang.hu-ról letölthető és nyomtatott betűkkel (német nyelven) kitöltött űrlap és 1 db fénykép szükséges.

A biztosítást a Társulat központilag intézi, ezért kérünk mindenkit, aki a témában érintett, hogy legkésőbb **2012. január 20-ig** szíveskedjen a Titkárságra behozni a fent megadott összeget, ill. a kitöltött űrlapot és fényképet. (Hosszabbítás esetén az igazolványt is! Az árfolyamváltozások miatt csak eurót fogadunk el!)

Tájékoztatásul közöljük, hogy a 2011-ben megkötött biztosítások 2012. január 31-ig érvényesek, az újonnan kötendőké pedig a megkötés napjától válnak érvényessé.

Titkárság

TAGDÍJ

A 2012. évi tagdíjak nem változnak, azaz

– teljes jogú tagdíj 5000 Ft,

– kedvezményes (diák, nyugdíjas, munkanélküli) 3000 Ft.

Kérésre csekket biztosítunk, továbbá a tagdíjak átutalással történő befizetéséhez

közöljük a Társulat bankszámlaszámát:

Kereskedelmi és Hitel Bank 10200830-32310384-00000000.

Ezúton köszönjük meg tagjainknak a 2011. évben tanúsított fegyelmet tagdíj-fizetést, s kérjük – ha tehetik – 2012 folyamán is az első negyedévben fizessék be tagdíjukat, ezzel is segítve a Társulat zökkenőmentes működését.

SZEMÉLYI JÖVEDELEMADÓ 1 %

2011-ben a személyi jövedelemadó 1 %-ának Társulatunk részére történő irányításával egyesületünk 540 081 Ft támogatáshoz jutott. A Társulat vezetése ezúton köszöni meg mindenkinek önzetlen és a törvényi szabályozás folytán anonim támogatását.

Sajnos az 1 %-ból befolyt összeg az utóbbi években egyre csökkenő tendenciát mutat, s az adókulcs idei megváltoztatásával jövőre valószínűleg még kisebb összeg jut a civil szervezeteknek. A nemrég elfogadott civil törvény miatt a Társulat valószínűleg csak visszatérítendő összegre pályázhat az átszervezett Nemzeti Civil Alap-programnál, amely nem sok jóval bíztat.

Bevételeink között a tagdíj mellett biztos forrásként eddig is csak az SZJA 1 %-ára számíthattunk. Ezért arra kérünk benneteket, hogy a 2011. évre vonatkozó adóbevallásban is a Társulatot támogassátok az SZJA 1 %-ával, és győzzétek meg barátaitokat, ismerőseiteket is erről.

A rendelkező nyilatkozat kitöltéséhez itt adjuk meg a Társulat adószámát:

1	9	8	1	5	8	0	2	-	2	-	4	1
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Köszönettel a Társulat vezetése

BESZÁMOLÓK, RÖVID CIKKEK

BARLANGKUTATÓK SZAKMAI TALÁLKOZÓJA

2011. november 11–13.
Székesfehérvár

Rendezvényünk az Alba Regia Barlangkutató Csoport társrendezésével 2011. november 11–13. között a székesfehérvári Árpád Szakképző Iskolában került lebonyolításra. Idén is, a tavalyihoz hasonlóan, az előadások, a szállás és az étkezés egy helyszínen volt, ami nagymértékben növelte a rendezvény sikerét. Jóllehet az előadásokon kívül ezúttal semmi „extra” nem szerepelt a programban, a regisztrált résztvevők száma igen magas, 119 fő volt. Első alkalommal került bevezetésre a 25 év alattiak számára az ingyenes részvétel, melyet heten vettek igénybe. A rendezvény anyagilag is pozitív volt, 218 000 Ft nyereséggel zártunk.

A magas részvételi szám mellett ugyancsak rekordszámú, 46 előadás és 15 filmvetítés hangzott el, illetve került bemutatásra. A filmvetítések, valamint Egri Csaba

lassan már hagyományossá váló 3D bemutatója, nagy érdeklődés mellett már pénteken este megkezdődtek, majd szombaton este gyakorlatilag a teljes blokk újra bemutatásra került. A szervezőknek az a kísérlete, hogy legalább a vetítések az előadásokkal párhuzamosan történjenek, nem igazán vált be. A szombaton kora délutánra tervezett vitafórum is igen halvány érdeklődés mellett zajlott. Viszont különösen nagy örömeinkre szolgált, hogy a jócskán a vasárnap délutánba húzódtott programon az utolsó pillanatokig is közel 50 fős hallgatóságot számolhattunk meg.

A rendezvény ideje alatt az iskola klubjában az Alba Regia Barlangkutató Csoport 50 éves tevékenységét bemutató kiállítás kapott helyet, ahol a tablók mellett bárki felapozhatta a csoport munkájáról készült évkönyveket is.

A rendezvény értékelésére dr. Surányi Gergely levelező listán közzétett szavait idézném: „Ismét egy remek szakmai nap van a hátunk mögött, megint csak azt mondhatom, hogy sajnálhatja, aki nem volt ott. Nagyon érdekes előadásokat hallottunk, bár azért szeretnék bízgatni néhány előadót, hogy gyakorolja még kicsit ezt az ipart. Külön öröm, hogy a feltáró kutatás továbbra is éli nem várt reneszánszát. Szerintem a közeljövőben nagy áttörések várhatóak, akár a hossz vagy a mélység tekintetében.

Végezetül – szerintem sokak nevében – köszönöm a szervezőknek a munkát. Azt gondolom, hogy a rendezés tekintetében minden rendben volt, jó emlékekkel jöttünk el Székesfehérvárról.”

A Társulat vezetése és a résztvevők nevében is köszönjük a színvonalas rendezvényt az Albásoknak!

Fleck Nóra

TÁRSULATI ÁSZOKPINCÉ FESZTIVÁL

Néhány hónappal ezelőtt Lengyel Janó szervezésében látogatást tettek – főleg Janó barátai és kutatótársai – a Kőbányai Sörgyár üzemterülete alatt húzódó pincerendszerben. Második alkalommal – szintén Janó indíttatására – társulati szervezésben ismételtük meg a látogatást. Igaz az ászokpincék távol állnak a barlangtani értékektől, mégis részeként a „Föld alatti Budapestnek” igen nagyszámú érdeklődőt vonzottak le 2011. november 22-én este. A közel hetvenfős csapatunk 17 órakor gyülekezett a gyár aulájában. Itt találkoztunk a csoport vezetőjével. Vincze Ernő 25 éve a sörgyár főépítésze, igaz alépítésze ezidő alatt sosem volt. Ernő felelős többek között a pincerendszer statikai vizsgálatától kezdve az állagmegóvásokon át a felújítási munkáig mindenképp. Mondhatni, nagy teher nehezedik rá...

A kőbányai pincék „befoglaló közege” ugyanis egy elég rossz megtartású mészkő. Ez a könnyen faragható, fűrészelhető, ugyanakkor fagyálló és a levegőn szinte tovább szilárduló kőbányai, miocén korabeli szarmata mészkő Pest egyik legfontosabb építőköve volt. Különösen az 1838-as nagy pesti árvíz után növekedett meg a kitermelés. Kőbánya köveiből híres építészeti alkotások születtek, így a Városház, a Mátyás híd, a Margit híd, a Mátyás templom, a Halászbástya, a Citadella, az Opera, az Egyetemi Könyvtár, a Tudományos Akadémia, az Andrásy út számos palotája, sőt még a kecskeméti református templom újjáépítéséhez is innen szállították a köveket. 1890 körül, amikor a kőbányászat gyakorlatilag befejeződött, Magyarország egyik legnagyobb, összefüggő pincerendszere maradt a bányák helyén. A kőbányai pincék ma ismert hossza több mint 32 km. 180 ezer négyzetméter alapterületű, fésűs elrendezésű járatrendszer maradt a bányatevékenység befejeződése után a föld alatt. A té-

len-nyáron állandó hűvös kapóra jött Dreher Antalnak, aki miután 1862-ben megvásárolta a Kőbányai Sörgyár telepét, pinceként használta a bányát, több tíz méteres mélységben tárolva a felszíni épületekben főzött sört. A sörgyártás azonban a privatizáció óta egyre kisebb területen folyik. Mostanra gyakorlatilag visszaszorult az egykori Részvényserfőzde épületeibe, a Jászberényi úti úgynevezett kettes telepre.

A pincék több szinten vannak, mi a középső szint egy kis részét jártuk be, amely a természetes vízszint szivattyúzásával szárazon tartott 6–8 méter magas folyosók hálózata. Tanulságos volt látni a rossz állékonyágú kőzet biztosítási munkáit, helyenként a repedező meztelen kőzetfelszínt. Méhkashoz hasonlóan bolydult fel a tömeg, amikor az alagútrendszer cseppkövesedő szakaszához értünk. A mennyezetről százával függnek a szalmacseppkövek, amelyek a felszínen deponált salakból oldódó kénessav és a betonpillérek összjáté-

Lieber Tamás felvétele

ka. Alattuk a talpon kis állócseppkövek, az egyik boltív alatt három méteres cseppkőoszlop mindössze centiméteres vastagsággal. A betonlajzat repedésén egy helyen a kapilláris víz a recski élményekhez hasonló csövecskéket alakított ki. Villogtak a vakuk, a társaság fele itt le is maradt.

A látogatók egy része kíváncsian várta, mikor, melyik folyosó kanyarja után bukkannak fel a sejtelmesen megvilágított párás palástú acéltartályok és a csorgatón sorba rendezett tiszta korsók. Azonban a technológiai változásoknak köszönhetően ez sajnos már egy másik területen található. A sört szállító deres vezetéket azonban láthattuk, néhányan sóvárogva simították végig. Még ha néhányan picit csalódtak is voltak emiatt, mindenképp nagy öröm volt látni, hogy egy ilyen program milyen parádés közönséget csalogat magához. Az elmaradt kóstolót viszont az említett termék közértben történt megvásárlásával és elfogyasztásával pótoltuk.

Szabó Zoltán

FOSSZILIÁK KLUBJA

2011. november 30-án a Szemlő-hegyi-barlang fogadóépületében 53 régi barlangásztársunk részvételével létrejött a Fossziliák Klubja. A rendkívül jó hangulatú rendezvényre nemcsak Budapestről, de a Balaton mellől és Miskolcra is érkeztek azok, akik találkozni szerettek volna hajdani kutatótársaikkal. Itt volt a régi Kinizsi, a Meteor és a Papp Ferenc csoportok színe-java.

Az egybegyűltekek között sok régi, már kevésbé aktív egykori tagtársunk volt, akik a Társulat hírforrásaiból nem értesülnek közvetlenül a legújabb eseményekről, így a megjelentek tájékoztatást kaptak a legújabb hazai feltárási eredményekről, de számos fiatal barlangkutató is megtisztelte az eseményt. Itt mondunk köszönetet Szabó Lénárd társelnöknek, aki a rendezvény után segített a fogadóépületben a rend helyreállításában és a takarításban.

Mindenki egyetértett abban, hogy nagyon jó ötlet volt összegyűjteni a nagy idők

nagy tanút, és folytatni kell ezeket a találkozásokat. A jelenlévőktől is számos ötletet kaptunk a jövő évi programok tervezéséhez. Megállapodtak, hogy félévenként rendezünk hasonló találkozásokat valamilyen közérdeklődésre számot tartó programmal. Különösen nagy öröm, hogy többen is megújították tagságukat.

Mindenkinek köszönjük a részvételt, reméljük a következő alkalommal még többen leszünk.

Fleck Nóra

TÁRSULATI MIKULÁS

December 7-én délután kisebb és még kisebb barlangász csemetéktől és szüleiktől volt hangos a Szemlő-hegyi-barlang fogadóépülete. Több mint harminc gyermek gyűlt össze, hogy találkozhasson a társulati Mikulással. A program elsősorban közös játékokra és barkácsolásra épült, de a vállalkozó szelleműek számára lehetőség nyílt kisebb barlangtúrára is.

Kovács Attila felvételei

Az első alkalommal megrendezett eseményen a szorgos krampuszok már kora délután hozzáfogtak a fogadóépület díszítéshez, zacskók csomagolásához és a kézműves programok előkészítéséhez. Jó volt látni a sok-sok vidám apróságot, amint mézeskalácsot díszítettek, festettek, rajzoltak. Ez alatt a barlangász szülők is beszélgethettek, ismerkedhettek egymással.

6 óra felé a Mikulás is megérkezett a liftaknán keresztül a gyermekekhez, hogy mindenkinek átadjon egy-egy kis csomagot. A program végén mesefilmeket nézhettek a kicsik a vetítőben.

A jó hangulatú rendezvény előkészítéséért és lebonyolításáért köszönet jár Görcs Dorkának, Köblös Gabinak, Kosztra Barbarának, Vér Bencének és a Mikulást alakító Merza Péternek.

Legközelebb 2012. április 11-én, az Üregi Nyúl Napon a húsvéti nyuszi látogat el a gyermekekhez a Szemlő-hegyi-barlangba.

Fleck Nóra

BEFEJEZŐDÖTT AZ ISTVÁN-LÁPAI-BARLANG ÉS A LÁNER OLIVÉR-BARLANG NAGYJAVÍTÁSA

A munka a BNP megrendelésére és finanszírozásával, és alapvetően az Ariadne Egyesület tagjainak közreműködésével történt.

Megtörtént 140 m létra, több, mint 700 m kötél és kötéseik cseréje, valamint a drótkötélhid teljes felújítása. Kötélcseré gyakorlatilag minden lényeges felső részben történt, ahol erre szükség volt. Az új kötelek 10,5-es Tendon Speleo Special névre hallgatnak. Minden kötész rozsdamentes 10-es dübel+nittfűl+maillon.

Tény, hogy a felújítással a barlang tovább veszített régi kínlódásos romantikájából, de ezt a túrázók talán nem bánják. Csak érdekességképpen két dolog: A Sárkány-fal ragasztott nittjeit kézzel húzogattuk ki a falból. A drótkötélhid alsó szárát az egyik oldalon egy (azaz 1) db csavar tartotta.

A Lánerben az összes létrát, a Lápán az I-es és II-es szifonkerülőben, a Zeg-zug-ágban, a Keleti-ágban a Sóder-szifonnál és a Nagy-aknában, valamint a levezető aknarendszerben két helyen cseréltük ki a létrákat. (A Keleti-nagy-aknában természetesen ott van a kötél is. Lehet használni önmagában is és biztosítókötélként is.). A kiszertelt, de még használható állapotú létrákat – magánszorgalomból – elhelyeztük néhány további kellemetlen helyre, valamint kicsit feljavítottuk az aknarendszer több létráját is. Szerencsére az aknarendszer az elmúlt 16 évben nem sokat romlott, remélhetőleg a most beszerelt létrák is gond nélkül kibírják a következő néhány évtizedet.

Néhány tanács, illetve kérés:

- A most beszerelt létrák robusztusnak tűnnek (azok is), de mint tudjuk, mindent tönkre lehet tenni. Ezért mindenkit kérünk, hogy az általános szabályt (egy létra egy ember) továbbra is tartsátok be. Ez alól kivétel lehet a két szifonkerülő hosszabb létrája, de ott is max. két ember mehet egyszerre, egymástól legalább 10 méter távolságban.

- A Keleti-nagy-akna létrája különös odafigyelést követel, mert hosszú és nagyon kitétt. Csak az menjen le rajta, akinek tényleg fontos, és mindig használjátok a kötélbiztosítást. A létra szigorúan egyszemélyes!!

- A kötélhid rozsdamentes anyagból készült, ami remélhetőleg tartósabb lesz az elődeinél, DE: a rozsdamentes anyag puhább, ezért valamivel jobban is kopik. Ezért a biztosító karabinerek terhelt állapotban történő húzogatása tilos! A kötelek jó helyen vannak, amúgy sem igénylik, hogy beleterheljétek a karcsikba. Ha valakinek rövid a kantárja, toldja meg, de ne nyúzza kötelet. A jobb oldali kötélén megszűnt a középső átakasztási macera, de figyeljétek rá, hogy a kötél mindig belefeküdjön a középső kötélvezetőbe. És persze ide is vonatkozik, hogy egyszerre csak egy ember használhatja, különösen, hogy az alsó kötél a kényelem érdekében jobban meg lett feszítve.

- A régi létrák közül az aknarendszer leghosszabb létrája igényel külön odafigyelést. A felső rész megint csak szigorúan egyszemélyes, túlterhelése egészségtelen!! A sok kritikát kapott áthajló részen pedig nem kell feleslegesen képeszteni, ott kényelmesen ki lehet lépni hátra a járatba. A túravezetők hívják fel a többiek figyelmét erre az apró trükkre.

Akkor tehát a kérés: Ha észrevesztek bármilyen problémát (csavarlazulás, törés-kopás, kötél sérülés stb.), azt túra után azonnal jelezzétek, ne várjuk meg, amíg a javítható kötél/létra teljesen tönkremegy.

És ne felejtsetek, amiken közlekedtek, sok ember sok munkája árán, nem kevés anyagi ráfordítással készültek. Magyarul: VIGYÁZZATOK RÁJUK!!

Kösz!

Az ARIADNE nevében:
Surányi Gergely

AZ ORSZÁG LEGHOSSZABB BARLANGJA BUDAPESTEN

Több hónapos kutatómunka eredményeképpen, 2011. december 11-én sikerült megtalálni az összeköttetést a Pál-völgyi–Mátyás-hegyi- és a Harcsaszájú–Hideg-lyuk-barlangrendszerek között. Az így létrejött Pál-völgyi-barlangrendszer (Szép-völgyi-barlangrendszer) hossza 28,6 km, ezzel jelenleg Magyarország leghosszabb barlangja!

A rendszer részei: Mátyás-hegyi-barlang, Pál-völgyi-barlang, Meta-barlang, Kis-hideg-lyuk, Bagyura-barlang, Harcsaszájú-barlang, Hideg-lyuk, Gábor Áron-barlang.

A most elért siker annak a 31 éves kutatómunkának az eredménye, amiben eddig több, mint 200 ember vett részt! Külön szeretnénk kiemelni az idén ősszel megrendezett szép-völgyi kutatótáborban dolgozó emberek munkáját. Az akkor elvégzett bontómunka nagyban hozzájárult a ma elért eredményhez.

Szép-völgyi Explo Team

Kiss Attila

Nagy Gergely Domonkos

Nagy András

Kedves Barlangászok!

Szeretném megköszönni mindenkinek, aki a Pál- és a Hideg-lyuk–Harcsaszájú-rendszer összekötésében dolgoztak. Legesleginkább azoknak, akik szó nélkül jöttek, cipelték a vödröt, húzták a bobit, fagyoskodtak, vagy agyon izzadták magukat. Legtöbbjüknek a nevét sem tudom, és ezt nagyon szégyellem, viszont nélkülük ez az egész soha nem jöhetett volna létre (ahogy Fridi mondta). Lehet a bontásban brillírozni, de ha nincs a háttérben a jó hangulatú, jó szándékú segítő csapat, akkor az egész mit sem ér. És ezt, remélem, többen fontolóra veszik. Szóval, le a kalappal előttük.

Valamint köszönöm a Leónak az ötletet, aki a figyelmünket erre a területre irányította.

Most már végre megint foglalkozhatunk a sokkal izgalmasabb feltárásokkal a Pálban.

Tóth Attila

a Pál-völgyi-barlangot kutató Bekey Imre Gábor barlangkutató csoport vezetője.

ŐSZI-TÉLI BARLANGKLIMATOLÓGIAI MÉRÉSEK

1. Berger Károly-barlang „Nagy- kuszoda” utáni terem (2011. 09. 08.)

Előzmények: fenti napon a szomszédos Kórház-barlangban végeztünk aeroszol vizsgálatokat, melyek célja volt a barlangi levegő tisztaságának megállapítása. Mivel a Kórház-barlang, a Tavas-barlang és a Berger Károly-barlang egy légtérre alkotnak, ezért szükségesnek láttuk a Berger Károly-barlang klímavizsgálatát is. Szilaj Rezső lehetővé tette számomra, hogy ezt a vizsgálatot a helyszínen elvégezhessem.

Leolvasás	Környezeti hőm. (C)	CO2 (ppm)	Megjegyzés
16:30	18,5	7380	5 perccel az után, hogy a 4 fős csoport tovább indult a tóhoz
16:45	18,1	7266	A teremben több helyen csepeg
17:00	17,9	7245	Félúton vannak a tóhoz
17:15	17,9	7255	Megérkeztek a tóhoz
17:30	17,8	7320	Visszaindultak a tótól
17:45	17,8	7231	Meghallottam, hogy közelítenek
18:00	17,8	7216	A 4 fős csapat visszaérkezett
18:08	18,3	7275	5 perccel az után, hogy a 4 fős csoport visszaérkezett

A Berger Károly-bg. belső járatainak hőmérséklete a komfort-érzetet keltő barlang-típusba sorolható. Nyugalmi állapotban minden valószínűség szerint 17,5–17,8 C között van, és jól láthatóan a csoport levonulását követően 45 perc múlva már nyugalmi állapot alakult ki.

A mérések időtartama alatt műszeresen mérhető légmozgás nem volt kimutatható, vagyis a mérési keresztmetszeteken a légmozgás kisebb volt, mint 1 cm/s. A barlang nyári légkörzésére jellemző, hogy a belsőbb járatokból a felszín felé áramlik a levegő, és a mélyebben fekvő járatokból magasabb CO₂-tartalmat is szállít. Ez nem azt jelenti, hogy a barlang rosszul szellőzne, hiszen a csoport bent tartózkodása sem emelte jelentős mértéken a CO₂-tartalmat (a két szélsőérték között mintegy 150 ppm a különbség, ami igen jó légcserére utal).

A Tó felé eső belső járatokban még ennél is magasabb a CO₂-tartalom, amit a visszainduló csapat tolt maga előtt, mintegy szén-dioxid dugót, és ezt sikerült mérni 17:30-kor. A magas CO₂ és a magas hőmérséklet együttes hatása nehéz fizikai munkát jelentett a bent tartózkodóknak.

2. Latorpusztai Szeles-barlang bejárati hasadék-terme (2011. 10. 22)

Előzmények: Kocsis János (Cunge) meghívására kerestem fel a barlangot, mivel annak bejáratában augusztusban a nyári légkörzésnek megfelelően kifelé húzó barlangi levegő hőmérsékletét 0 °C körüli hőmérsékletűnek mérték. Ilyen értékeket Magyarországon kevés helyen találunk, leginkább a jeges és jégbarlangoknál fordulhat elő. A bejárat, bár zsákszerű, 70°-nál meredekebb szögben lefelé tartó 3–4 méteres, 4 méteres kereszthasadékot tartalmazó termet rejt, de a hegyoldal DNY-oldalában nyílik (ezzel megkérdőjelezve a jégbarlangokra jellemző pontosan ellentétes oldalon – ÉK – törtéző elhelyezkedést).

Mérési pont	K. hőm. (C)	CO2 (ppm)	Légmozg(m/s)	Megjegyzés
Szabadban	7,3	361	1,1...1,8	Száraz, hűvös idő
Bejárati teremben	6,1	478	0,14...0,2	Befelé húzó levegő
Hasadékban	5,8	415	0,5...0,6	Erős huzat, befelé

A kis barlang az évszaknak megfelelően téli légkörzéssel rendelkezett, azaz a sűrű, hideg felszíni levegő valószínűleg becsorgott a zsákszerű bejáraton. Meglepetést csak az okozott, hogy a Bejárati-teremből nyíló 500 x 200 mm-es hasadékban ilyen mértékű huzatot sikerült regisztrálni. Az itt átáramló levegő mennyisége 180...216 m³/h (216...260 Nm³/h), ami igen komoly érték egy ilyen kis barlanghoz képest, tehát joggal feltételezhetjük egy nagyobb méretű barlangrész létét a Hasadék túloldalán. Várhatóan a külső hőmérséklet 0 °C alá süllyedésével ez az érték a duplájára is növekedhet, ami már komoly mennyiségű fagypon alatti levegő jégképző hatását eredményezheti. A fentieket figyelembe véve nincs okom kételkedni a nyári mérés eredményében és elképzelhetőnek tartom, hogy az ismeretlen járatok nagyobb mennyiségű jeget tartalmaznak, melyek a nyári légkörzés időszakában sem olvadnak el.

3. Lator-vízfő árvízi-forrasszáj barlangjának járatai (2011. 10. 22.)

Előzmények: A Szeles-barlang után a 6000 m³/h (!) vízkapitását, 14,9 °C vízhőmérsékletű Lator-vízfő árvízi-forrasszáj inaktív barlangját kerestük fel, mely két irányból (a 12 m kötélhágcsóval szerelt felső aknán és az egykori forrasszájon keresztül) is elérhető.

Mérési pont	K. hőm. (C)	CO2 (ppm)	Légmoz (m/s)	Megjegyzés
Szabadban	7,9	398	1,0...1,5	Száraz, hűvös idő
Főágban, létra alatt	11,7	680	0,1...0,2	Befelé húzó levegő
45°-os kuszoda felső terme	14,8	3987	0	97 rel. %-os páratartalom

A három szakaszból álló barlang alsó járataiban, mivel azok érintik a vízbázis határát (természetvédelmi okokból) nem végeztünk méréseket. A bejárati aknától 20...50° között

folyamatosan lejtős, csőszerű járatokat tartalmazó Fő-ágban a téli légkörösnek megfelelően a magasabban fekvő aknából az egykori forrásszáj felé áramlik a levegő, mely kb. 30 méter megtétele után ismét (barlangi hőmérsékletre melegedve) a szabadba távozik. A harmadik szakaszt azok az emeleti járatok képezik, melyeknek semmilyen szellőzése sincsen, de a felfelé áramló meleg levegő kitölti azt. Érdekességként jelenik itt meg a szokatlanul magas CO₂-tartalom, mely cseppkövesedés hiányában a talaj mikrobiológiai aktivitásából származhat, hiszen (folyamatos termelés hiányában) a levegőnél nehezebb gáznak ki kellett volna folynia az alsó bejáraton.

4. Csiga-hegyi (Déli-Bükk) Borz-lyuk bejáratú terme (2011. 10. 22.)

Ezt a mérést csak azért említem meg, mert eredményeként azonnal új járatot fedeztünk fel! A Déli oldalon nyíló csőszerű bejáraton bekúszva egy 6 m hosszú 1,5 m széles, 4 m magas keresztbasadék-terembe érkezőnk, melyben a keresztbasadék két végpontjában és aljában is 4–5 tovább bontási lehetőség található. Ezekben a pontokon a környezeti hőmérsékletet és a CO₂-tartalmat rendre megmértem, hogy követni tudjam a felszínről beáramló levegő útját. A bal oldali hasadékokban 12,0...12,2 °C közötti értékeket és a felszíninél magasabb (500...530 ppm) CO₂ értékeket mértem, míg a jobb oldali szűk hasadékokban 11,1 °C hőmérsékletet és 420 ppm CO₂ értéket mértem. A hasadékot kitarakítva Stieber Balázs bekúszott rajta és kb. 6 m új járatot fedezett fel, bizonyítva ezzel, hogy a téli légmozgás megfigyelésével akár barlangot is kutathatunk.

5. Sörgyári pincerendszer (MKBT szakmai bejárás, 2011. 11. 22.)

Előzmények: A szakmai bejárás mesterséges üregrendszerben történt, melynek becsült hossza 30 km (!). Az egyes pincék (I.–VII.-ig) részben le vannak egymástól falazva, azonban a levegő számos helyen utat talál magának, így valójában egy 30 km-es barlangrendszert jellemez. Igen hideg, szeles időben ereszkedtünk le a mélybe, 50 kutató társaságában. Utóbb a 2 óra alatt bejárt részekben elvégzett 30 db mérési eredményből a Sörgyári-pincéket 3 szakaszra osztottam fel.

Mérési pont	K. hőm. (C)	Párat. (rel.%)	Légmoz (m/s)	Megjegyzés
Szabadban	1,1...1,3	48...51	3,0...4,5	Száraz, hideg idő
Szellőzőkürtök alatti járatokban	7,7...8,1	65...78	0,3...0,4	Befelé húzó levegő
Középső szint jól szellőző járataiban	8,5...9,5	80...88	0,1...0,2	Erős cseppkövesedés
Középső szintből nyíló oldalágakban	10,0...10,1	93...94	0	Csoporttól 10 m távolságban

Téli időszakban a szellőzőknákon és a bejáratokon keresztül több ezer m³ levegő áramlik a pincerendszerbe, mely erősen visszahúti a szellőzőkürtök alatti járatokat (lásd. barlangok bejáratú szakaszai). Itt a hideg levegő erősen szárítja környezetét. A középső szinten a nedves környezet és az intenzív csepegés ellenére is jóval szárazabb és hidegebb a levegő, mint hasonló méretű barlangjainkban, ennek egyértelmű oka a hatalmas légforgalom, mely ajtók és szűkületek nélkül jut el a legtávolabbi pontokba. Szembetűnő azonban, hogy a légáramlástól távolabb eső vak-járatokban a magyarországi átlaghőmérséklet és barlangjaink átlaghőmérsékletéhez igazodó (ideális pince) klímát mérhetünk.

6. Nagyharsányi-kristálybarlang (BEBTE szakmai bejárás, 2011. 11. 25.)

Előzmények: A fokozottan védett, 600 m járáthosszúságú barlang két részből áll, melyeket K-i és NY-i ágaknak neveznek. A 130 m hosszúságú kiépített túraútvonal a NY-i ágban vezet. A barlangot a mérési napon 3 csoport látogatta meg, a méréseket ez idő alatt

feleséggel (3 órán keresztül) folyamatosan végeztük el. A bányaudvaron hideg szél fújt, 2...5 m/s (7,2...18 km/h) sebességgel, melynek hőmérséklete 2,4...4,0 °C, páratartalma 59...60 rel.%, CO₂-tartalma 552 ppm volt. A barlangba leszállás előtt a felszínen 1015,3 hPa légnyomás uralkodott. A túraútvonalon 3 jellemző ponton, 90 mérési adatot rögzítettünk.

Mérési pont	K. hőm. (C)	Párat.(rel.%)	CO2 (ppm)	Megjegyzés
5 m-nél, a bejárati teremben	16,8...17,2 Pa:1014,4 hPa	68,3...70,7	802...910	A bej. ajtó többször nyitva volt...
30 m-nél, a Nagy-t. előtti szűkületben	15,6...16,8 Pa:1014,3 hPa	88,4...90,5	2018...2330	A látogatók enyhén befolyásolták
60 m-nél, a Nagy-t. függőfolyóján	17,5...18,3 Pa:1015,6 hPa	88,2...83,6	2011...2089	Itt a legmagasabb a hőmérséklet!
130 m-nél, végpont csoporttal	16,2...16,4 Pa:1016,3 hPa	92,5...94,3	2198...2208	A látogatók alig befolyásolták...
130 m-nél, végpont csoport nélkül	15,6...15,7 Pa:1015,8 hPa	95,9...96,3	2151...2158	Stabilizálódás 30 percen belül!

Láthatóan már a bejárati terem is melegebb, mint a NY-i ág végpontja, annak ellenére, hogy téli időszakban, befelé áramló hideg levegő mellett történt a mérés. Ennek oka, hogy a bejárati terembe becsorgó hideg-sűrű levegő összetalálkozik a K-i ágból igen erőteljesen feláramló meleg levegővel és ennek keveredési zónáját találjuk itt. 30 méterrel beljebb már a mélyarsztban keveredő langyos-vizek hatására feláramló meleg levegőt tapasztaljuk, melyet a bejárati zónában keveredett felszíni levegő enyhén szárított, de a mélykarsztból származó CO₂ már stabilan mérhető. A Nagy-teremben már a hőmérséklet, a páratartalom és a CO₂ is stabil értékeket vett fel, melyet a benttartózkodók is csak kis mértékben befolyásolnak. A keveredési zónának és az intenzív feláramlásnak köszönhetően – a magas hőmérséklet ellenére – jóval szárazabb a barlang levegője, mint a hasonló hőmérsékletű Berger Károly-barlangé.

7. Tokodaltárói karsztvíz-bázis és kaverna (szakmai bejárás, 2011. 12. 02.)

Előzmények: a BEBTE által szervezett szakmai bejárás elsődleges célja volt, hogy a majdnem vízszintes, 3 km-es mesterséges tárón keresztül megközelíthető egykori szénbánya (ma ivóvíz-bázis) és az abból nyíló barlangüregek téli légkörzését megállapítsuk és sajátos klímáját megvizsgáljuk. Ismeretes, hogy a kavernák rendkívül gazdagok kristályos képződményekben, melyek forrása a mélykarsztos langyos-vizek által feláramoltatott meleg levegőben keresendő. A felszínen – 1,1°C volt a hőmérséklet, 58,4 rel.% a páratartalom, 1007,9 hPa a légköri nyomás és 444 ppm a CO₂-tartalom. A bejárás során 45 db mérési eredményt rögzítettem.

Mérési pont	K. hőm. (C)	Párat.(rel.%)	CO2 (ppm)	Légforg. (Nm3/h)
15 m-nél, a táróban	-1,0	60,2	497	36 012
1380 m-nél	9,7	78,7	495	34 858
1420 m-nél	11,4	88,6	497	30 977
3000 m-nél	17,4	75,3	764	29 943
Vízkezelő járatban	19,4	70,7	977	20 854
Kősiklóban	19,3	90,6	1305	106
Felső kavernában	19,1	89,4	1480	88
Ágnes -ereszkénél	21,0	77,2	1040	-
Alsó kavernában	20,0	72,6	1110	4510

A légforgalom a 1380 m-ig alig csökken, de ezt követően több üreg is becsatlakozik, melyek felé a felszíni levegő áramlása megoszlik. A tovább haladó levegő mennyisége a következő 1500 m-en alig változik, de hőmérséklete jelentősen megnő. 3000 m után a levegő

több irányba is eloszlik, legnagyobb mennyisége a vízkezelő járaton keresztül tart a belsőbb járatrészek felé, hogy aztán egy légaknán keresztül felemelkedve távozzon a szabadba. Ezeket a bányajáratokat a hatalmas mennyiségű felszíni levegő szárítja. Az Ágnes-ereszke mesterségesen szellőztetett, a 19°C-os közvetlen vízfelület által befolyásolt légtér. A felső járatok és a természetes barlang-üreg (felső kaverna) már elérhetetlen a felszíni levegő számára, itt a mélykarsztos meleg levegő emeli a páratartalmat és a CO₂-t. Nem így működik az alsó kaverna üregrendszere, melyben a felszíni és a mélykarsztos levegő jelentős keveredése tapasztalható, így annak klímája a Nagyharsányi-kristálybarlang bejárati zónájához hasonlóan, emelkedett hőmérséklet mellett, szárazabb légtérrel alkot.

Stieber József

HÍREK, HIRDETMÉNYEK

ÚJ KIADVÁNYOK

A KARSZTOK BŰVÖLETÉBEN

Rendhagyó emlékezés Jakucs Lászlóra

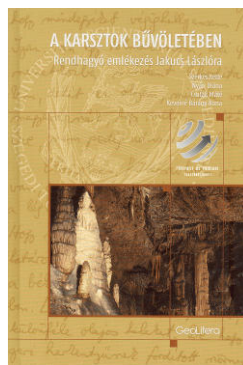
GeoLitera – Földrajzi és Földtani Tanszékcsoport

Szeged 2011

A B5 formátumú, számos dokumentummal és fényképpel illusztrált, 190 oldalas kiadvány részletesen bemutatja Jakucs László életét gyerekkorától a szegedi katedráig, tudományos munkásságát, professzori tevékenységét, külföldi utazásait, kutatásait.

A Nyári Diána, Csuták Máté és Keveiné Bárány Ilona szerkesztette, valamint további 6 szerző által írt, szép kiállítású és igen tartalmas könyv méltó emléket állít a – 10 éve eltávozott – kiemelkedő karszt- és barlangkutatónak, egyetemi tanárnak.

Kapható a Társulat Titkárságán. Ára: 3500 Ft.

Harangi Szabolcs: VULKÁNOK

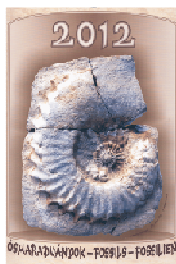
A Kárpát-Pannon térség tűzhányói

GeoLitera – Földrajzi és Földtani Tanszékcsoport

Szeged 2011

B5 formátumú, 440 oldalas, gazdagon illusztrált könyv.

Kapható a Társulat Titkárságán. Ára 6500 Ft.

ÓSMARADVÁNYOK

Naptár

1. Tengeri csillag
2. Miocén csiga
3. Dinoszaurusz fog
4. Miocén kagyló
5. Páratlanujjú patás állkapocs
6. Pannóniai kagyló
7. Kavicsfogó álteknős

8. Tengeri sün
9. Ormányos őrlőfog
10. Jura dinoszaurusz
11. Lábásfejű metszete
12. Sugárállatkák

.Kiadta a

Magyarhoni Földtani Társulat

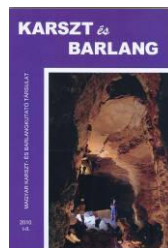
Kapható a Társulat Titkárságán. Ára 850 Ft

Megjelent a
Karszt és Barlang 2010. I-II. száma.

Ez a szám a 2010-ben érvényes MKBT-tagsággal rendelkezőknek
 díjmentesen jár.

Kérjük egyéni tagjainkat és a csoportvezetőket, hogy a tekintélyes
 postaköltségek elkerülése érdekében lehetőség szerint
 személyesen vegyék át.

A lapszám ára egyébként: 500 Ft.

A SPELEO SPORT 2012 ÉVI ÁRAI

Overall extra erős:	18 500 Ft	Ascension:	12 200 Ft
Overall „átlagos”:	16 500 Ft	Croll:	10 100 Ft
Műnyúl:	8 500 Ft	Pantin:	13 700 Ft
Bag 60 L.	5 500 Ft	Shunt:	12 800 Ft
Ecrin Rock:	19 000 Ft	Grigri:	17 600 Ft
Elia:	13 600 Ft	Fixo Duo:	26 600 Ft
Elios:	12 500 Ft	Duo 14:	32 500 Ft
Stop:	22 000 Ft	Myo XP	17 900 Ft

Új fejlámpák!!!

„Bat Grill” 375 Lumen fényerő, aksi + töltő: **25 000 Ft!**

200 Lumen fényerő, 4 db AA Duracell elemmel: **17 500 Ft!**

100 Lumen 3 db AA. Duracell elemmel: **9 800 Ft!**

A fejlámpák és az adataik a weblapon, illetve a boltban
 megtekinthetők.

Boltunk 2012. január 15-ig zárva tart.

Címünk: 1094 Budapest, Balázs Béla u. 30.

Tel: 06 1 785-9551

Mobil: 06 20- 367-6964

E-mail: kocsisandras@speleo.hu

Weblap: www.speleo.hu

Nyitva tartás: Hétfő, kedd, szerda 10–18-ig

Csütörtök 10-19-ig

Péntek 10–17-ig

Minden sporttársamnak eredményekben gazdag újévet kívánok!

Kocsis András

Előzetes jelentkezés

Beküldendő: 2012. január 20-ig

Név: .....

Postacím: .....

.....

E-mail: .....

.....

Tel.: .....

Kívánok

előadást tartani

Kérjük a

posztert bemutatni

megfelelő kockát

kiállítási anyagot bemutatni

beixelni.

árusítani

.....

aláírás